

ПОЕТАПНЕ ФОРМУВАННЯ ПРОЕКТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

POSTAPPLE FORMATION OF PROJECT COMPETENCY OF FUTURE TEACHERS OF THE INITIAL SCHOOL

Здійснено дослідження поняття проектної компетентності майбутніх учителів початкової школи. Розглянуто дослідження науковців щодо питань проектної компетентності майбутніх учителів. Запропоновано етапи формування проектної компетентності майбутніх учителів початкової школи.
Ключові слова: проектна компетентність, майбутні учителі початкової школи, фахова підготовка, етапи формування проектної компетентності.

Предложено этапы формирования проектной компетентности будущих учителей начальной школы.

Ключевые слова: проектная компетентность, будущие учителя начальной школы, профессиональная подготовка, этапы формирования проектной компетентности.

УДК 373.3.011.3-051-047.22:37.091.313

Павлюк Б.В.,

викладач інформатики
кафедри інформатики та інформаційних технологій в освіті
Вінницького обласного гуманітарно-педагогічного коледжу

Проведено исследование понятия проектной компетентности будущих учителей начальной школы. Рассмотрены исследования ученых относительно вопросов проектной компетентности будущих учителей.

The concept of project competence of future primary school teachers has been studied. The research of scientists of the project competence of future teachers is considered. The stages of formation of the design competence of the future teachers of elementary school are offered.

Key words: design competence, future teachers of elementary school, professional training, stages of project competence development.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Сучасний стан і тенденції розвитку освіти в Україні висувають нові вимоги до фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи. В умовах введення в дію Закону України «Про освіту» сучасний учитель повинен бути підготовлений до викликів сьогодення та до реалізації вимог, поставлених суспільством, до реалізації в освітньому процесі проектної діяльності та проектних технологій, передбачених впровадженням з 2018 р. в початкову школу проекту «Нова українська школа». Так, успіх нової української школи забезпечується запровадженням інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) в освітній галузі та має перейти від одноразових проектів у системний процес, який охоплює всі види діяльності. ІКТ суттєво розширяють можливості вчителя, оптимізують управлінські процеси, таким чином формуючи в учнів важливі для нашого сторіччя технологічні компетентності [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що питанням проектної компетентності активно займалися такі науковці, як: Р. Борисова, І. Бруснікіна, М. Жалдак, Н. Морзе, С. Ніколаєва, Т. Новікова, Є. Пархерст, І. Сергєєва, С. Сисоєва, С. Шацький, О. Савченко та ін. Крім вітчизняних науковців, проектну компетентність вивчали закордонні автори: Г. Арванітопуло, Дж. Дьюї, У. Кілпатрік, Є. Полат, Дж. Томас та ін. Проектну компетентність учителів початкової школи досліджували: І. Базарницька, О. Большакова, Т. Волковська, Л. Карпенко, Н. Коваль, Л. Кравчук та ін. Проте, незважаючи на значний інтерес до цього питання та дослідження науковців з озвученої теми, проблема формування проектної компетентності майбутніх учителів початкової школи нині залишається недостатньо вивченою та дослідженою.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри розгляд науковцями питання проектної компетентності майбутніх учителів початкової школи, це питання не повністю досліджено – не розглянуто етапи формування проектної компетентності.

Мета статті – розглянути етапи формування проектної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан розвитку освіти надає можливість кожному студенту, майбутньому фахівцю, реалізувати свій потенціал і можливості. Процес підготовки майбутніх учителів досить складний і багатогранний. Так, О. Савченко, досліджуючи фахову підготовку майбутніх учителів початкової школи, стверджує, що у формуванні особистості майбутнього учителя «необхідно гармонізувати загальнокультурні, психолого-педагогічні й методичні знання, уміння, способи діяльності, посилити їх професійну спрямованість, забезпечити фундаментальність їх базової підготовки через запровадження державних стандартів, зміну об'єктів моніторингу, створення умов для персоніфікованої педагогічної освіти. Тому нові підходи до освіти може реалізовувати лише компетентний вчитель, який володіє безліччю професійно-особистісних якостей» [2, с. 8].

Досить важливою складовою частиною фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи є їх компетентність. Майбутні фахівці під час підготовки в закладі вищої освіти мають набути цілу низку особистісних компетентностей.

Сема поняття «компетентність» досить широко проаналізоване та вивчене науковцями. Під цим поняттям розуміють набуту в процесі освітньої діяльності інтегровану здатність майбутнього

фахівця-педагога до отримання знань та умінь, які отримуються під час практичної діяльності.

Однією з головних компетентностей у підготовці майбутніх учителів початкової школи є професійна компетентність. Саме на неї необхідно звертати особливу увагу під час фахової підготовки в педагогічних закладах вищої освіти.

Так, у своїх працях А. Бозолович робить висновки, що професійна компетентність складається з таких компетентностей, як:

- інформаційна;
- проектна;
- організаторська;
- комунікаційна.

У сучасних реаліях розвитку та реформування освіти однією з головних складових частин професійної компетентності майбутніх учителів стає проектна компетентність.

Науковець В. Ковальчук описує поняття «проектна компетентність» у контексті складного особистісного утворення [3, с. 4]. На його глибоке переконання, «з одного боку, це пов'язано з проблемою розуміння понять компетентності, проектування в науковому знанні, з іншого – з проблемою визначення психологічних умов розвитку проектної компетентності як характеристики майбутнього фахівця. У зв'язку з цим особливої уваги заслуговує розгляд і визначення змістовних аспектів проектної компетентності як засобу, що дозволяє досягти позитивних результатів у процесі творення якісно нового рівня освіти, визначення організаційно-педагогічних умов, що забезпечать її розвиток та обґрунтування можливостей оцінки з допомогою психологічних вимірювальних засобів.

На користь необхідності опанування проектною компетентністю в науково-методичній літературі наводиться достатньо аргументів. По-перше, проектування є різновидом проблемно-розвиваючого навчання; по-друге, проектування визначає нове, сучасне, інноваційне обличчя будь-якого педагогічного коледжу, і, по-третє, проектування змінює тип мислення учасників проекту, наближаючи його до потреб соціуму, реалізує ідеї особистісно-зорієнтованої педагогіки» [3, с. 4].

Л. Іванова стверджує, що «проектна компетентність учителя є інтегративною професійно-особистісною якістю, заснованою на проектних знаннях, особистісному досвіді проектної діяльності і ціннісних орієнтацій вчителя, розвиток якої є виразом інноваційного характеру професійної компетентності педагога, що забезпечує творчий стиль діяльності» [4, с. 2].

У контексті розвитку та реформування освіти, що відбувається нині в Україні, провідну роль виконує проектна компетентність учителів початкової школи. Так, перед початком навчального року для втілення та реалізації Нової української школи, яку почало впроваджувати в цьому році Міністер-

ство освіти України, усі вчителі початкової школи нашої держави пройшли перепідготовку. Актуальною стає сформованість проектної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

На нашу думку, професійно важливими особистісними якостями майбутнього вчителя початкової школи в системі освіти є сформованість у нього проектної компетентності як однієї з основних компетентностей для успішного здійснення професійної діяльності в умовах сучасних змін у початковій школі. Так, вивчивши та проаналізувавши праці з цієї проблеми, можна зробити висновок, що проектна компетентність майбутнього вчителя початкової школи нами розуміється як елемент професійної підготовки фахівця та полягає в здатності та готовності до проектної діяльності та проектування, а також впровадження методів проектів у початковій школі.

Формування проектної компетентності майбутніх учителів початкової школи – досить складний і багатогранний процес. Ми вирішили проаналізувати напрям підготовки «Початкова освіта» у Вінницькому обласному комунальному гуманітарно-педагогічному коледжі та Володимир-Волинському педагогічному коледжі імені А.Ю. Кримського. Проаналізувавши навчальні плани закладів освіти, ми встановили, що процес формування проектної компетентності майбутніх учителів початкової школи розпочинається з першого курсу підготовки майбутніх фахівців. У Володимир-Волинському педагогічному коледжі імені А.Ю. Кримського готують молодшого спеціаліста на базі 9 класів терміном навчання 3 роки і 10 місяців. У Вінницькому обласному комунальному гуманітарно-педагогічному коледжі підготовка майбутніх учителів початкової школи здійснюється у два етапи: спочатку готують молодших спеціалістів на базі 9 класів терміном навчання 3 роки і 10 місяців, після цього здійснюється підготовка за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр», яка триває 1 рік і 10 місяців.

Переглянувши навчальні плани, ми побачили, що значна частина аудиторних годин виділяється на вивчення дисциплін, які сприяють формуванню проектної компетентності: інформатика – 63 години на першому курсі, інформаційно-комунікаційні технології навчання – 30 годин, практичний курс інформатики з елементами програмування – 48 годин на другому курсі, методика навчання інформатики – 46 годин на третьому та четвертому курсах. Крім того, освітньою програмою передбачено проходження практики майбутніх фахівців у школі та практики проектної діяльності Intel, які передбачено на четвертому курсі. З розподілу годин зрозуміло, що формування проектної компетентності майбутніх учителів початкової школи відбувається протягом всього навчання у коледжі, починаючи з першого курсу.

На першому курсі, під час вивчення дисципліни «Інформатика», майбутні учителі початкової школи вчать створювати невеликі проекти з певних тем курсу. Уже на другому курсі вони займаються проектною діяльністю на заняттях «Практичний курс інформатики з елементами програмування» та «Інформаційно-комунікаційні технології навчання»; їх результати роботи набагато кращі за ті, які вони показували на першому курсі. На третьому та четвертому курсах під час вивчення дисципліни «Методика навчання інформатики» у майбутніх учителів початкової школи завершується формування проектної компетентності. Під час практики Intel, яка проходить перед державними екзаменами, майбутні вчителі початкової школи створюють уже повноцінні проекти, демонструючи повну сформованість у них проектної компетентності.

Висновки. Таким чином, порівнявши навчальні плани напряму підготовки «Початкова освіта» в педагогічних коледжах, робимо висновок, що

фахова підготовка майбутнього вчителя у педагогічному коледжі має непогані можливості для формування проектної компетентності майбутніх учителів початкової школи. Зокрема, забезпечується формування вищезгаданої компетентності за етапами, які розпочинаються на першому курсі і закінчуються на четвертому.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Нова українська школа. URL: <http://nus.org.ua/about/formula/>.
2. Савченко О.Я. Удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Підготовка педагогічних кадрів до роботи в умовах нової структури і змісту початкової освіти». Полтава. 2001. 8 с.
3. Ковальчук В.І. 2015. URL: conf.kubg.edu.ua/index.php/courses/idpurso/paper/.../59.
4. Иванова Л.В. Проектная деятельность как основа развития проектной компетентности учителя. URL: <http://naukovedenie.ru/PDF/37PVN414.pdf>.